

הוראה ולמידה מרחוק: לקחים מתקופת הסגר בעקבות מגפת הקורונה

סקר הורים

תוכן עניינים

1.	רקע ומטרות.....	2
2.	שיטה.....	2
2.1.	נושאי השאלון.....	2
2.2.	אוכלוסיית המחקר, הדגימה ושיעורי ההשבה.....	3
2.3.	ביצוע הסקירה.....	4
2.4.	אופן הצגת הנתונים בדוח.....	4
3.	ממצאים.....	5
3.1.	השתתפות התלמידים בלמידה מרחוק.....	5
3.2.	אמצעים ותנאים מתאימים לקיום למידה מרחוק.....	9
3.3.	מאפייני ההוראה והלמידה בתקופת הסגירה.....	11
3.4.	חסמים בפני הוראה ולמידה מיטביים.....	13
3.5.	מתן מענה לתלמידים והשגת יעדים בתקופת הסגירה.....	15
3.6.	עמדות כלליות.....	19
4.	סיכום ומסקנות.....	22
5.	נספחים: דיווחי הורים בחלוקה עפ"י פילוחים עיקריים.....	24

1. רקע ומטרות

במהלך שנה"ל תש"ף התפרצה בישראל מגפת הקורונה. בעקבות כך, בחודש מרץ ובתחילת אפריל 2020 בתי הספר נסגרו וההוראה התקיימה מרחוק. במהלך אפריל ועד סוף שנת הלימודים בתי הספר נפתחו בהדרגה מחדש, אך עם מגבלות על פי הנחיית משרד הבריאות.

עם תחילת שנת הלימודים תשפ"א החל משרד החינוך ליישם מתכונת מיוחדת של הוראה ולמידה בבתי הספר, מתכונת אשר משלבת בין הוראה מרחוק לבין נוכחות של תלמידים בבתי הספר. במהלך השנה וכתלות בהתפתחויות, מתכונת הלמידה עשויה להתעדכן ולעבור התאמות.

במהלך חופשת הקיץ לפני שנה"ל תשפ"א התבקשה ראמ"ה על-ידי משרד החינוך לצאת בסקר אשר יבחן תפיסות של הורים באשר להוראה ולמידה מרחוק כפי שהתקיימו בתקופה שבה בתי הספר היו סגורים. זאת, מתוך שאיפה לסייע לקברניטי המערכת בהיערכות לקראת הבאות.

בחודש אוגוסט 2020 ביצעה ראמ"ה סקר בקרב מדגם ארצי מייצג של הורים לתלמידים הלומדים בכל שכבות הגיל (א' – י"ב) ובשני מגזרי השפה. הסקר עסק בסוגיות כגון ההשתתפות של תלמידים בלמידה מרחוק בעת הסגירה לקראת סוף שנה"ל תש"ף; קיום אמצעים ותנאים בבתי התלמידים לצורך למידה מרחוק; חסמים ומידת השגת המטרות ועוד. ממצאי הסקר במסמך שלפניכם.

2. שיטה

2.1. נושאי השאלון

השאלונים עסקו בנושאים הבאים:

- **השתתפות התלמידים בלמידה מרחוק:** האם בכיתות של ילדי המרואיינים התקיימה למידה מרחוק? האם התלמידים עצמם השתתפו? ועוד.
- **אמצעים ותנאים מתאימים לקיום למידה מרחוק:** באיזו מידה קיימים אמצעי קצה לשימוש של התלמידים לצורכי למידה? האם ישנו חיבור חזק ויציב לרשת האינטרנט? האם יש בידי התלמידים מיומנויות תקשוב? ועוד.
- **מאפייני ההוראה והלמידה בתקופת הסגירה:** על פי מיטב ידיעתם של המורים – עד כמה התרחשה למידה בפועל ומה הייתה איכותה?
- **חסמים בפני הוראה ולמידה מיטביים:** מהם החסמים המרכזיים אשר לפי תפיסת ההורים עומדים בפני קיום מיטבי של הוראה ולמידה מרחוק?
- **מתן מענה לתלמידים והשגת יעדים בתקופת הסגירה:** עד כמה, לדעת ההורים, הושגו בתקופת הסגירה יעדים לימודיים, חינוכיים, חברתיים ועוד.
- **עמדות כלליות:** האם באופן כללי הורים מעדיפים שבמקרה של סגירת בתי ספר תתקיים הוראה מרחוק והאם למתכונת זו גם יתרונות ותרומה לתלמידים.

לצד שאלות רבות ברירה השאלונים כללו גם שאלות פתוחות שאפשרו למרואיינים להביע את עמדותיהם באופן בלתי נעזר.

2.2. אוכלוסיית המחקר, הדגימה ושיעורי ההשבה

הגדרת האוכלוסייה והדגימה:

מדגם הורים עבור סקר למידה מרחוק תש"פ מתבסס על הורים שנסקרו בסקר הורים בשנת תשע"ח בקרב הורים לתלמידים במערכת החינוך, ואשר הריאיון איתם הסתיים בהצלחה. ההחלטה לבחור באוכלוסייה זו התבססה על כך שמדובר באוכלוסייה שיש בוודאות את פרטי ההתקשרות עמה ואשר בעבר הלא רחוק התקיימה איתה תקשורת מוצלחת, עובדות אשר מגבירות את ההסתברות לבצע בהצלחה את הסקר.

מסגרת הדגימה מנתה 2,091 מרואיינים פוטנציאליים, אשר ידוע שבזמן הווה יש להם ילדים הלומדים במערכת החינוך. עבור רשימת הורים זו זוהו כל הילדים אשר לומדים במערכת בשנה"ל תש"פ¹ ומתוך אלו נדגמה רשימה סופית של תלמידים שהראיון יעסוק בהם, תוך הקפדה על התפלגות דומה של ילדים בשכבות הגיל השונות (מתוך שכבות א'-י"ב).

שיעורי השבה

בלוח 1 להלן מוצגים שיעורי המשיבים בחלוקה למגזרי השפה ולשלבי הגיל אליהם משתייכים התלמידים שהוריהם נדגמו להשתתף בסקר.

לוח 1: מספר ושיעור משיבים בקרב הורים, בחלוקה עפ"י שלבי גיל ומגזרי שפה

מגזר השפה של בית הספר	שכבות הגיל של התלמידים	מספר משיבים	שיעור השבה
דובר עברית	א'-ו'	480	64%
	ז'-י"ב	444	59%
דובר ערבית	א'-ו'	170	57%
	ז'-י"ב	147	51%
סה"כ		1,241	59%

כפי שאפשר לראות בלוח לעיל, מתוך 2,091 הורים במסגרת הדגימה השיבו בסופו של דבר לסקר 1,241 הורים (59% השבה). תיקונים סטטיסטיים נעשו כדי להתאים בין הפרופורציה היחסית של קבוצות המשיבים השונות (בחלוקה על פי שלב גיל ומגזר שפה) לבין הפרופורציות המקבילות באוכלוסיית התלמידים בשנה"ל תש"פ.

¹ הכוונה לבתי ספר דוברי עברית ודוברי ערבית בפיקוח ממלכתי וממלכתי דתי בכיתות רגילות (ללא חינוך מיוחד). בתי ספר בפיקוח החרדי ובתי ספר דוברי ערבית במזרח ירושלים לא היוו חלק מהאוכלוסייה.

2.3. ביצוע הסקירה

הסקירה התבצעה באופן טלפוני ע"י סוקרים מטעם ראמ"ה אשר עברו הכשרה מיוחדת לשם כך. תאריכי ביצוע הסקר: 10.8.20 – 31.8.20.

בתחילת הראיון, אחרי שההורה המרואיין נתן את הסכמתו להתראיין, הוא התבקש להתמקד בילד שעלה במדגם, גם אם לאותו הורה יש ילדים נוספים במערכת. זאת, גם כדי למקד את ההורה וגם כדי לוודא שניתן ביטוי להיבטים לימודיים וחינוכיים של ילדים בכל שכבות הגיל (כפי שאלו נתפסים על ידי הוריהם, כמובן).

2.4. אופן הצגת הנתונים בדוח

חלק גדול מההיגדים בשאלון נשאלו על פני סולם בן חמש רמות: "במידה מועטה מאד/כלל לא", "במידה מועטה", "במידה בינונית", "במידה רבה" ו-"במידה רבה מאד". לצורך הניתוח והדיווח כאן קובצו שתי הקטגוריות הקיצוניות בכל צד של הסולם, כך שנתקבלו שלוש רמות: "במידה רבה/רבה מאד", "במידה בינונית" ו-"במידה מועטה/כלל לא". כאשר מתוארת התפלגות תשובות כלל ההורים יוצגו נתוני שלוש הרמות. כאשר מתוארת התפלגות התשובות בפילוח לפי מגזר השפה של בית הספר ושלבי גיל של ההורים, יוצגו נתוני הרמה הגבוהה בלבד ("במידה רבה/רבה מאד") וזאת על מנת להפחית בעומס הנתונים.

פרט להיגדים הנ"ל, השאלון כלל גם היגדים על סולמות אחרים, ואלו יתוארו לאורך פרק הממצאים, על פי הצורך.

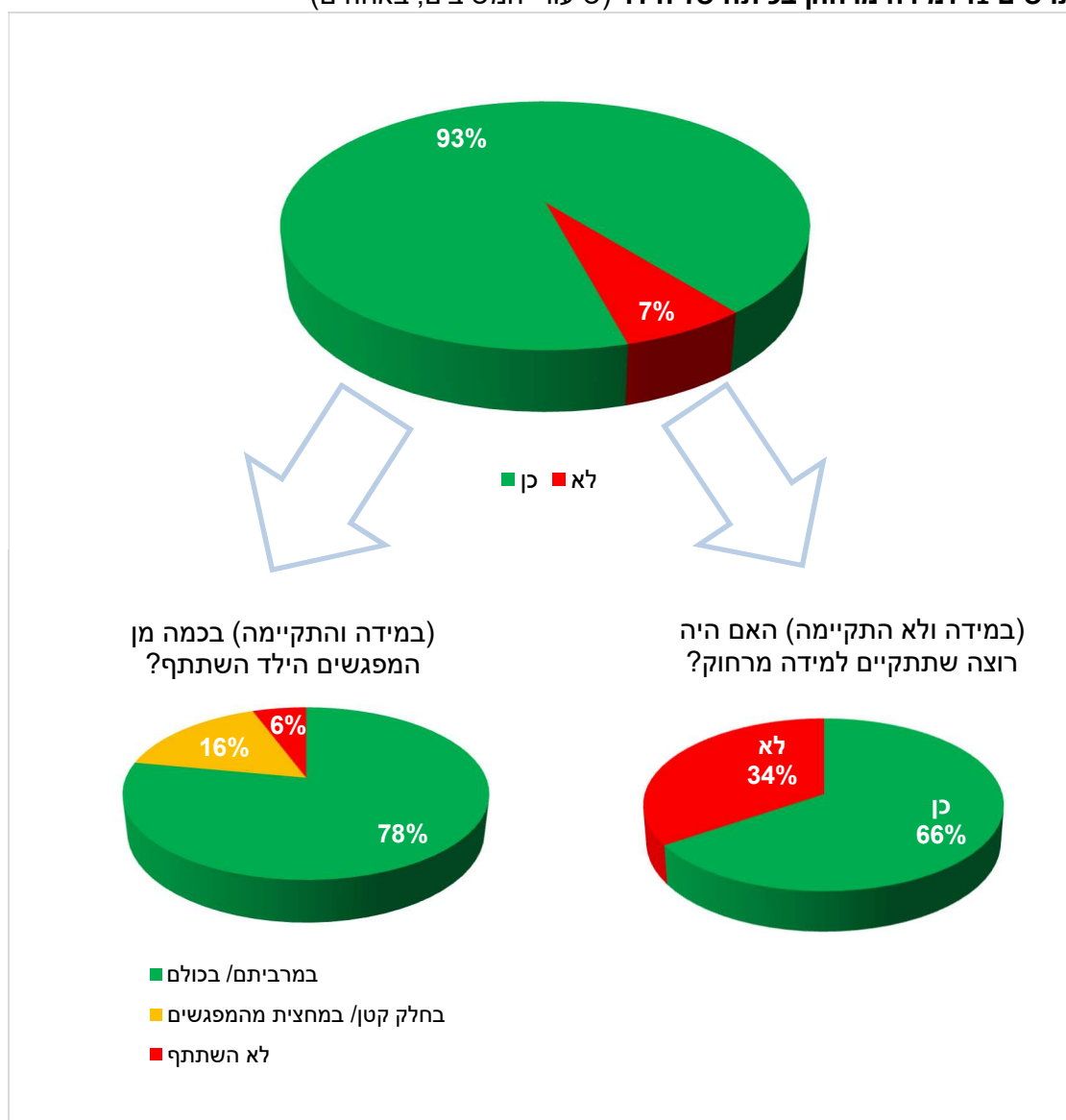
לצד ההיגדים רבי הברירה הוצגו בפני המרואיינים גם כמה שאלות פתוחות וממצאים מרכזיים מתוכן יוצגו בגוף פרק הממצאים.

3. ממצאים

3.1. השתתפות התלמידים בלמידה מרחוק

תחילה, ביקשנו לבדוק את הסוגיה של עצם ההשתתפות של ילדי המרואיינים בלמידה מרחוק בתקופת הסגירה. לא רצינו להניח מראש שלמידה כזאת אכן התקיימה בכל המקרים, ועל כן השאלה הראשונה עסקה בקיומה של למידה מרחוק בכיתה של הילד. הורים שהשיבו בחיוב, נשאלו האם ובכמה מהמפגשים המקוונים השתתף ילדם, והורים שהשיבו בשלילה נשאלו האם בדיעבד היו מעוניינים שלמידה מרחוק אכן תתקיים בבית הספר של ילדם (ולאחר מכן הראיון עמם הסתיים).

תרשים 1: למידה מרחוק בכיתה של הילד (שיעורי המשיבים, באחוזים)

כפי שאפשר לראות בתרשים לעיל, 93% מההורים השיבו שבכיתות של ילדיהם התקיימה הוראה מרחוק בתקופת הסגירה. מדובר כמובן ברוב גדול, אולם פערים ניכרים נרשמו בין שני מגזרי השפה (ראו בלוח להלן): בעוד שבקרב דוברי עברית שיעור המשיבים בחיוב עמד על 96%, בקרב דוברי הערבית שיעור המשיבים כך עמד על 85% בלבד.

אותם הורים אשר השיבו כי בכיתה של ילדם לא התקיימה הוראה מרחוק, התבקשו לתאר באופן בלתי נעזר מה היו הסיבות לכך שהוראה מרחוק לא התקיימה, על פי מיטב ידיעתם. שלושה סוגים עיקריים של תשובות ניתנו לשאלה זו:

- הורים שצינו שלא התקיימה הוראה סינכרונית מרחוק ("מפגשי זום", כפי שקראו לזה חלק מההורים) אלא ניתנו משימות באמצעות הוואטסאפ או בפורטל הבית-ספרי.
- הורים שצינו כי ילדם לומד בכיתה צעירה שבה הוראה מרחוק איננה אפקטיבית (להבנתם) ועל כן לא התקיימה.
- קשיים טכנולוגיים בקרב המורים שהובילו לכך שלא הייתה הוראה מרחוק
- כמה הורים שדיווחו כי אוכלוסיית בית הספר היא חרדית ועל כן מלכתחילה לא הייתה כוונה ללמד באופן מקוון מרחוק.²

לוח 2: השתתפות בלמידה מרחוק (בחלוקה עפ"י שלבי גיל ומגזרי שפה)

בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
כלל דוברי ערבית	הורים לתלמידי ז'י"ב	הורים לתלמידי א'י'	כלל דוברי עברית	הורים לתלמידי ז'י"ב	הורים לתלמידי א'י'	
85%	84%	85%	96%	99%	95%	האם בכיתה של ילדך התקיימה למידה מרחוק בתקופת הסגירה? (שיעורי המשיבים בחיוב)
79%	83%	75%	45%	50%	44%	במידה ולא התקיימה למידה מרחוק – האם היית מעוניין שתתקיים? (שיעורי המשיבים בחיוב) ³
69%	73%	63%	81%	85%	78%	במידה והתקיימה למידה מרחוק – האם ובכמה מהמפגשים ילדך השתתף? (שיעורי המשיבים "במרביתם/בכולם")

הורים אשר בכיתה של ילדיהם לא התקיימה למידה התבקשו להשיב האם היו מעוניינים, עקרונית, שלמידה מרחוק אכן תתקיים בתקופה המדוברת. כפי שאפשר לראות בתרשים ובלוח לעיל, כשני

² אמנם בתי ספר בפיקוח החרדי לא נכללו באוכלוסיית המחקר, אך בפיקוח הממ"ד ישנם כמה בתי ספר שנושאים אופי חרדי.

³ מספר מרואיינים קטן יחסית השיב שבכיתה של ילדם לא התקיימה למידה מרחוק: 26 משיבים דוברי עברית שילדם לומד בשלב גיל א'י', 6 (!) משיבים דוברי עברית שילדם לומד בשלב גיל ז'י"ב, 25 דוברי ערבית שילדם לומד בשלב א'י' ו-23 דוברי ערבית שילדם לומד בשלב ז'י"ב. לאור מספרים לא גבוהים אלו (ובפרט המספר הנמוך של משיבים בקרב דוברי עברית שילדם לומד בשלב ז'י"ב), יש להתייחס לאחוזים המוצגים עבור היגד זה במשנה זהירות.

שלישים דיווחו כי אכן היו מעוניינים בכך. גם פה נרשמו הבדלים בין שני מגזרי השפה, כאשר מידת הרצון שתקיים למידה מרחוק בקרב הורים דוברי ערבית גבוהה יותר מאשר בקרב דוברי העברית.

הורים אשר בכיתות של ילדיהם התקיימה הוראה מרחוק התבקשו להשיב בכמה מן המפגשים הילד השתתף. זאת, על פני סולם בן 5 רמות החל מ"כלל לא השתתף" וכלה ב"השתתף כל המפגשים" (לצורך הנוחות הנתונים בתרשים לעיל מוצגים בחלוקה ל – 3 רמות בלבד). כפי שאפשר לראות בתרשים ובלוח לעיל, 78% מההורים דיווחו שילדיהם השתתפו בכלל המפגשים או ברובם. מן העבר השני – 6% מההורים דיווחו שילדיהם לא השתתפו אף לא במפגש אחד (היתר, 16%, דיווחו שהשתתפו בחלק קטן או בכמחצית מהמפגשים).

גם בסוגיה זו נרשמו פערים ניכרים בין מגזרי השפה, כאשר בקרב דוברי העברית 81% מדווחים שילדיהם השתתפו בכל המפגשים או ברובם לעומת 69% בלבד בקרב דוברי הערבית. עוד ניתן להבחין בפערים בין שלבי הגיל, כאשר הורים לתלמידים בשכבות גיל בוגרות מדווחים בשיעורים גבוהים יותר על השתתפות של ילדיהם בלמידה מרחוק, בהשוואה להורים לתלמידים בשכבות צעירות.

כאשר הורים נשאלו מדוע ילדיהם מיעטו להשתתף בלמידה מרחוק או לא השתתפו בה כלל, עלו כמה תשובות שכיחות (וכן דוגמאות לציטוטים מתוך דברי ההורים):

- **ילדים עם קשיי קשב וריכוז**
"...קשה לה ללמוד בכיתה עם 30 תלמידים אז בטח מול מחשב, הדרך לא התאימה לה, יש לה הפרעות קשב..." (הורה לתלמידה בכיתה ה', ביי"ס דובר עברית)
- **ילדים בשכבות גיל צעירות, אשר בהן, לתפיסתם של הורים, הלמידה מרחוק איננה אפקטיבית.**
"...הילד רק עלה לכיתה א', אין לו את היכולות והמיומנויות ללמוד מרחוק, לא חושבת שבשכבות הקטנות זה אפקטיבי בכלל..." (הורה לתלמיד בכיתה א', ביי"ס דובר עברית)
- **ריבוי ילדים בבית: יוצר קושי להעמיד לרשות הילד אמצעי קצה על-פי צורך וכן ליצור תנאים מתאימים ללמידה**
"...לא היו מספיק אמצעים ללימודים מרחוק ובגלל שיש עוד ילדים היו צריכים לעשות העדפה מי יותר חשוב שילמד..." (הורה לתלמיד בכיתה ב', ביי"ס דובר ערבית)
- **בעיות מוטיבציה ו/או היעדר פניות רגשית ללמידה בקרב התלמידים.**
"...לא אהבה לימודים מרחוק והיו לה גם חששות מהמצב והיה לה קשה להיות בבית ולא לצאת, נוסף לכך יש רק מחשב אחד בבית עבור שלושה ילדים..." (הורה לתלמידה כיתה ח', ביי"ס דובר ערבית)
"... כי הוא לא אוהב למידה דרך הזום. אני הייתי מלמדת אותו לבד עם מורים פרטיים..." (הורה לתלמיד בכיתה ג', ביי"ס דובר ערבית)
- **היעדר ציוד תקשוב ו/או חיבור לאינטרנט. תשובות מהסוג הזה בלטו במיוחד בקרב דוברי ערבית (אך לא רק).**
"...בגלל שיש לי 5 ילדים בבית בתיכון באוניברסיטה וביסודי ויש לנו מחשב אחד אין לנו כסף לקנות לכולם ואין אינטרנט..." (הורה לתלמיד בכיתה ה', ביי"ס דובר ערבית)
- **חוסר זמינות או חוסר פניות של הורים לסייע לילדים; לצד אמירות לפיהן בהיעדר סיוע כזה הילדים לא מצליחים ללמוד לבד**

מתוך מה שראינו לעיל נראה כי רוב גדול בקרב ההורים מדווח כי בזמן הסגירה אכן התקיימה הוראה מרחוק בכיתות של ילדיהם, אך במישור זה ישנם פערים ניכרים בין מגזרי השפה, כאשר בבתי הספר דוברי הערבית השיעורים נמוכים יותר בהשוואה לבתי ספר דוברי העברית. זאת ועוד, הפער בין מגזרי השפה אף הולך ומתרחב כאשר שואלים האם הילדים עצמם השתתפו בלמידה מרחוק; כאן, ניכר שגם כאשר בבתי הספר התקיימה למידה מרחוק, בחלק ניכר מהמקרים הילדים במגזר הערבי לא השתתפו בה, פעמים רבות עקב היעדר זמינות אמצעי קצה, חיבור לאינטרנט ותנאים סביבתיים מתאימים. בעיה זו, כמובן, לא אפיינה רק את המגזר דובר הערבית אלא צפה ועלתה גם בקרב הורים במגזר דובר העברית, בפרט ממעמד סוציו-אקונומי נמוך. סיבות שכיחות נוספות שגרמו לכך שילדים לא השתתפו בלמידה מרחוק: בעיות קשב וריכוז, היעדר מוטיבציה או פניות רגשית ללמידה, תלמידים בכיתות צעירות שלא הצליחות להתמודד עם הפורמט ועוד.

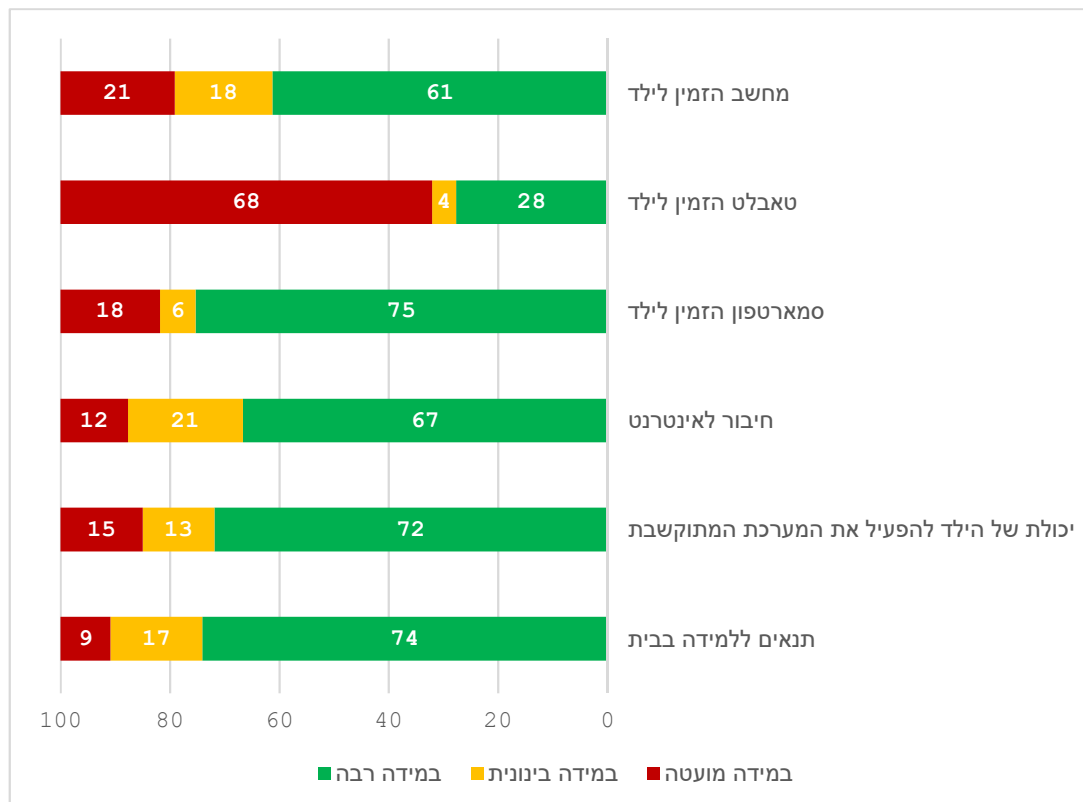
נראה, אם כן, כי מתכונת ההוראה והלמידה מרחוק בתקופה של סגירה מאולצת אמנם משמשת פתרון לרוב התלמידים (באיכויות הפדגוגיות/ חינוכיות של פתרון זה בעיני ההורים נעסוק בהמשך), אך ילדים לא מעטים, בפרט מאוכלוסיות מוחלשות, נותרים מאחור, מצב שיש בו להרחיב את הפערים הקיימים במערכת.

3.2. אמצעים ותנאים מתאימים לקיום למידה מרחוק

בפרק הקודם עסקנו בעצם קיומה של הוראה מרחוק ובהשתתפות של תלמידים בלמידה מרחוק. בפרק זה נבחן את דיווחיהם של ההורים באשר לקיומם ולזמינותם של אמצעי קצה עבור הלמידה של הילדים (מחשב, טאבלט, סמארטפון), חיבור יציב וחזק לאינטרנט, ידע/יכולת של הילד בהפעלת המערכת המתוקשבת וכן באשר לקיומם של תנאים סביבתיים ללמידה בבית.

בטרם נציג את הממצאים בנושא זה, חשוב לציין כי מחשב הינו האמצעי המתאים ביותר ללמידה מרחוק ולביצוע המטלות השונות. טאבלט עשוי לשמש כתחליף במידה מסוימת ואילו טלפון חכם (סמארטפון) עשוי לשמש לחלק מהפונקציות בלבד וודאי שאינו מתאים לביצוע משימות כגון תרגול, כתיבת עבודות, למידה משותפת בפלטפורמות מקוונות וכו'.

תרשים 2: באיזו מידה האמצעים והיכולות הבאים נמצאים בידי הילד לצורך למידה מרחוק? (כלל ההורים, באחוזים)

כפי שאפשר לראות בתרשים לעיל, 61% מההורים מדווחים כי לרשות ילדיהם אכן עומד מחשב הזמין עבורם ללמידה. בלוח להלן מתגלה פער ניכר בהקשר זה בין מגזרי השפה: 65% מההורים דוברי העברית מדווחים על קיומו של מחשב הזמין עבור ילדם, לעומת 48% בלבד בקרב דוברי הערבית. עוד עולה מהלוח לעיל כי זמינות המחשבים היא רבה יותר עבור תלמידי שכבות בוגרות בהשוואה לתלמידי שכבות צעירות יותר (פער שבולט בקרב דוברי עברית). אחת הסיבות לכך, ככל הנראה, היא תעדוף שעושים הורים במקרה של מיעוט מחשבים וריבוי ילדים בגילאים שונים בבית (ועדויות לכך ראינו לעיל).

כאמור, טאבלטים וסמארטפונים עשויים לשמש כתחליף מסויים גם אם מוגבל למחשבים, אולם מניתוח הנתונים עולה כי 6% מההורים דוברי העברית ו-10% מההורים דוברי הערבית מדווחים כי לרשות

הילד שלהם לא עומד אף לא מכשיר אחד מהשלושה, ואפשר להניח שילדים אלו נותרים ללא מענה בעת הוראה מרחוק.

הדיווחים באשר לסוגיות הנוספות שההורים נשאלו לגביהן בחלק זה משלימות את התמונה: כשני שלישים מההורים מדווחים כי בביתם קיים במידה רבה חיבור חזק ויציב לאינטרנט, כאשר גם כן נרשמים פערים של למעלה מ- 15% בין שני מגזרי השפה; 72% מדווחים כי לילד שלהם יכולת טובה של שליטה בכלים המתקשבים הנחוצים ללמידה. גם כן נרשמו פערים של 7% בין שני מגזרי השפה ובעיקר פער של למעלה מ-30% (!) בין הורים לילדים בשלבי הגיל השונים, "לרעת" תלמידי השכבות הצעירות, כמובן; 74% מההורים מדווחים כי בביתם מתקיימים תנאים סביבתיים המתאימים ללמידה של הילד, כאשר כן הפער העיקרי (כמעט 15%) נרשם בין שלבי הגיל השונים, שוב "לרעת" התלמידים בשכבות הצעירות. נראה כי גם כן חלק מההסבר הוא בתיעדוף שעושים הורים במצב של מחסור בחלל פרטי, כשהם מקפידים לייצר עבור הילדים הבוגרים תנאים נוחים ללמידה, לפעמים על חשבון הצעירים (וייתכן שבחלק מהמקרים ההעדפה הזאת כבר נוצרת מלכתחילה, בעת הקצאת החדרים, ואינה קשורה דווקא להוראה מרחוק). הסבר אפשרי נוסף: בממוצע, הורים לילדים בוגרים יותר יהיו עצמם בגילאים בוגרים יחסית, בעלי הון עצמי וכושר ההשתכרות גבוהים יותר, מה שעשוי להתבטא גם בחללי מגורים מרווחים יותר.

נציין גם שבבדיקת הנתונים בהשוואות בין תתי אוכלוסיות שונות התגלו קשרים (לא בלתי צפויים) בין זמינות אמצעי הקצה והאינטרנט וכן בין קיומם של תנאים סביבתיים נאותים ללמידה, לבין רמת ההכנסה המשפחתית המדווחת (ככל שההכנסה עולה – הזמינות של הנ"ל עולה), רמת ההשכלה של ההורה (כנ"ל) ומספר הילדים במשפחה (ככל שהמספר עולה – הזמינות של הנ"ל יורדת).

מתוך הנתונים עולה, אם כן, כי על פי דיווחי ההורים לרוב התלמידים אכן יש תנאים הנחוצים ללמידה מרחוק: אמצעי קצה, חיבור לאינטרנט ועוד. אולם, נראה כי תמונה זו מכסה על פערים ניכרים בין מגזרי השפה, כאשר בקרב דוברי הערבית התמונה חיובית הרבה פחות. בנוסף, ניכרים פערים על פי מעמד סוציו-אקונומי (לרבות רמת ההשכלה) ומספר הילדים במשפחה, כך שנראה כי למתכונת של למידה מרחוק פוטנציל לייצר פערים בעצם הנגישות לחינוך וכדאי לתת לכך את הדעת.

לוח 3: באיזו מידה האמצעים והיכולות הבאים נמצאים בידי הילד לצורך למידה מרחוק? (שיעורי ההורים שהשיבו "במידה רבה/ רבה מאד" בחלוקה עפ"י שלבי גיל ומגזר שפה של הילד)

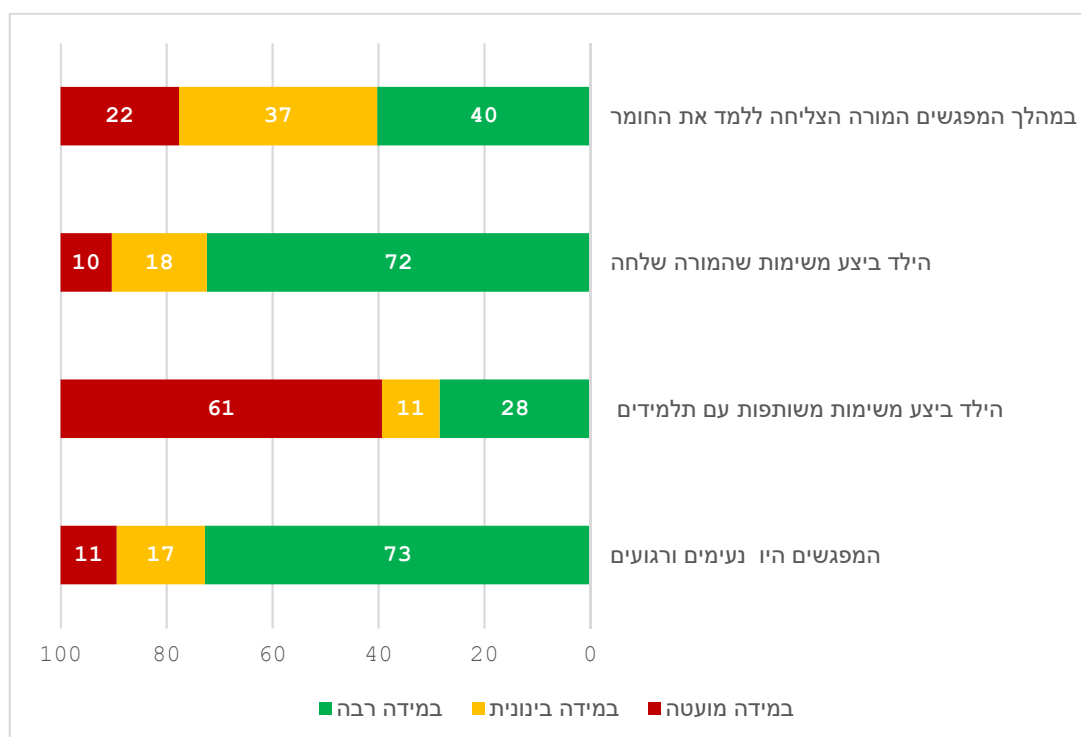
בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
כלל דוברי ערבית	הורים לתלמידי ז' - י"ב	הורים לתלמידי א' - ו'	כלל דוברי עברית	הורים לתלמידי ז' - י"ב	הורים לתלמידי א' - ו'	
48%	48%	47%	65%	72%	59%	מחשב הזמין עבור ילדך לשימוש לצורכי למידה
25%	22%	27%	29%	29%	28%	טאבלט הזמין עבור ילדך לשימוש לצורכי למידה
70%	81%	59%	77%	91%	64%	סמארטפון הזמין עבור ילדך לשימוש לצורכי למידה
54%	58%	50%	70%	71%	70%	חיבור יציב וחזק לאינטרנט
66%	83%	51%	73%	92%	56%	יכולת של ילדך להפעיל את מערכת ההלמידה המתקשבת ולשלוט בה באופן עצמאי
72%	79%	65%	75%	82%	68%	תנאים בבית שמאפשרים למידה מרחוק, כגון שקט, פרטיות וסביבה נוחה

3.3. מאפייני ההוראה והלמידה בתקופת הסגירה

לאחר שבדקנו את סוגיית התנאים שאמורים לאפשר למידה מרחוק, בפרק זה נבחן את עמדותיהם של הורים ביחס לתהליכי ההוראה והלמידה אשר התקיימו בזמן הסגירה. כפי שאפשר לראות בתרשים להלן, ההורים נשאלו שאלה כללית באשר למידה בה המורים הצליחו ללמד את החומר הלימודי, שאלה באשר למידה בה הילדים ביצעו משימות שהמורים שלחו, שאלה בדבר משימות משותפות עם תלמידים אחרים וכן התבקשו לחוות דעה באשר למידה בה המפגשים המקוונים התנהלו באווירה נעימה ורגועה.

חשוב לציין כי בהחלט ייתכן שהורי התלמידים לא תמיד בהכרח יודעים את הדברים לאשורם אולם חוות דעתם ועמדותיהם חשובות כאינדיקציה למידת התמיכה והלגיטימציה הציבוריות ללמידה מרחוק.

תרשים 3: באיזו מידה כל אחד מהבאים אפיין את הלמידה בתקופת הסגירה? (כלל ההורים, באחוזים)

כפי שאפשר לראות בתרשים לעיל, למעלה מ-70% מההורים מדווחים שהמפגשים המקוונים התנהלו עפ"י באווירה נעימה ורגועה וכי ילדיהם ביצעו עפ"י משימות שהמורים שלחו. שיעורים נמוכים בהרבה (פחות מ-30%) דיווחו כי ילדיהם ביצעו בהיקף רחב משימות משותפות עם תלמידים אחרים. ייתכן שאחוז נמוך זה נובע גם מחוסר ידיעה של הורים באשר למאפיינים המדויקים של הלמידה של ילדיהם, אך ייתכן גם שמשקף ביצוע מועט של משימות משותפות בפועל, כמו גם את התחושה הכללית של הורים שילדיהם היו מנותקים בתקופה זו מחבריהם לספסל הלימודים.

נתון שבלט כאן הוא של הדעות החלוקות באשר למידה בה במהלך המפגשים מורים הצליחו ללמד את החומר כמתוכנן. 40% בלבד סברו שהמורים עמדו במשימה במידה רבה, 37% סברו שהמורים עמדו במשימה במידה בינונית ו-22% הנותרים סברו שהדבר קרה במידה מועטה. הדעות החלוקות הללו מעידות, כך נראה, על ספקות בקרב הורים (לפחות חלקם) באשר לאפקטיביות של מפגשי ההוראה מרחוק.

בהשוואה על פי מגזר שפה ושלב גיל, מתגלים פערים בעיקר "לרעת" השכבות הצעירות, כאשר הורים לילדים בשכבות אלה סבורים שהספקי הלמידה נמוכים יותר, ביצוע משימות לימודיות מועט יותר, העבודה בצוותים מצומצמת הרבה יותר, האיכות של המפגשים המקוונים נמוכה יותר ובאופן כללי – מתכונת הלמידה מרחוק נתפסת כפחות מותאמת לתלמידים בשכבות גיל צעירות.

בהשוואה בין מגזרי השפה עולה שהורים במגזר דובר הערבית סבורים בשיעורים מעט גבוהים יותר שהמורים מספיקים ללמד את החומר ושילדיהם עובדים על משימות משותפות עם תלמידים אחרים,

ולעומת זאת סבורים בשיעורים מעט נמוכים יותר שהשיעורים המקוונים התאפיינו באווירה לימודית טובה.

לוח 4: באיזו מידה כל אחד מהבאים אפיין את הלמידה בתקופת הסגירה? (שיעורי ההורים שהשיבו "במידה רבה/ רבה מאד" בחלוקה עפ"י שלבי גיל ומגזר שפה של הילד)

בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
כלל דוברי ערבית	הורים לתלמידי ז'ב-י"ב	הורים לתלמידי א'ו'	כלל דוברי עברית	הורים לתלמידי ז'ב-י"ב	הורים לתלמידי א'ו'	
45%	48%	42%	39%	46%	33%	במהלך מפגשי הלמידה האינטרנטיים המורה הצליחה ללמד את החומר
74%	80%	69%	72%	78%	66%	בתקופה של הלמידה מרחוק ילדך ביצע משימות שהמורה שלחה לתלמידים
34%	41%	28%	27%	42%	14%	...ילדך ביצע משימות לימודיות משותפות עם תלמידים נוספים
67%	70%	63%	75%	79%	70%	המפגשים באינטרנט עם המורים היו נעימים ורגועים

נראה, אם כן, כי ההורים הביעו ספקות באשר לאיכות ההוראה והלמידה שהתקיימו בתקופה זו. מחד, רבים ציינו שהמפגשים המקוונים התקיימו באווירה נעימה ורגועה, אך מאידך נראה כי בעיני ההורים אווירה חיובית במפגשים איננה בהכרח ערובה להתקדמות בחומר הנלמד במהלך המפגשים. פערים בולטים נרשמו בין שלבי הגיל כאשר הורים לתלמידים בשכבות גיל צעירות מייחסים ללמידה מרחוק איכויות פחותות מאלו שמייחסים לה הורים לתלמידי השכבות הבוגרות יותר (ממצא שיחזור על עצמו שוב בהמשך הדוח).

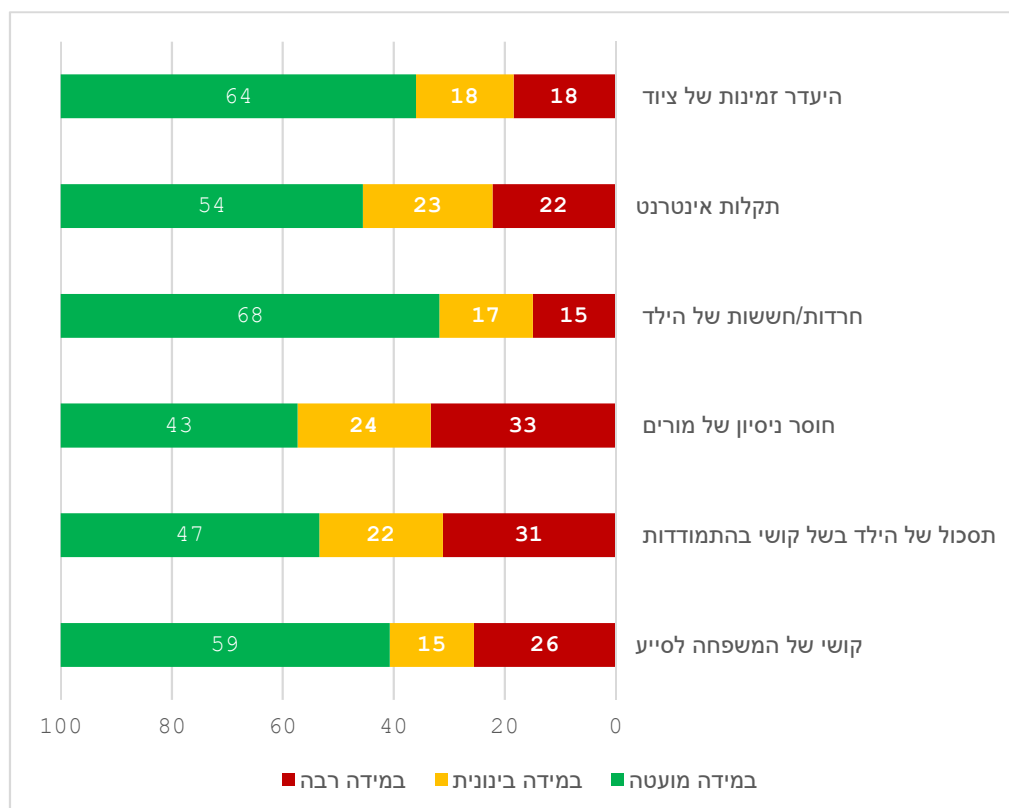
3.4. חסמים בפני הוראה ולמידה מיטביים

הפרק הנוכחי עוסק בחסמים העומדים בפני הוראה ולמידה מיטביים מרחוק, על פי תפיסות ההורים. בפני ההורים הוצגה שורה של חסמים פוטנציאליים – כאלה הקשורים בביתם של התלמידים, כאלה הקשורים למורים וכאלה הקשורים לתלמידים עצמם – וההורים התבקשו עבור כל אחד מהם לציין באיזו מידה הוא מהווה חסם, לדעתם.

החסם שהשיעור הגבוה ביותר של הורים ציין כעומד בפני למידה מיטבית מרחוק היה חוסר הניסיון של מורים (ממצא שמתכנס עם דיווחי המורים עצמם אשר רבים מהם ציינו בסקר שנערך עמם כי הם

מעוניינים בפיתוח מקצועי בתחום זה). שני חסמים נוספים אשר שיעור גבוה של הורים דיווחו עליהם: תסכול של הילד בעקבות קושי בהתמודדות עם למידה מרחוק וקושי של המשפחה לסייע לילד בלמידה. היעדר זמינות של ציוד תקשוב או חיבור איכותי לאינטרנט צוינו בשיעורים נמוכים יותר, אולם כאן התגלעו פערים ניכרים בין שני מגזרי השפה, כאשר שיעורים גבוהים באופן ניכר בקרב דוברי הערבית הזכירו חסמים אלו בהשוואה לדוברי העברית. מעניין שגם בנושא החרדות והחששות של הילד שיעורי הדיווח בקרב דוברי הערבית היו גבוהים יותר ובפרט בקרב הורים לילדם בשכבות הצעירות במגזר-שפה זה.

תרשים 4: באיזו מידה כל אחד מהבאים היווה חסם בפני למידה מיטבית מרחוק? (כלל ההורים, באחוזים)

לוח 5: באיזו מידה כל אחד מהבאים היווה חסם בפני למידה מיטבית מרחוק? (שיעורי ההורים שהשיבו "במידה רבה/ רבה מאד" בחלוקה עפ"י שלבי גיל ומגזר שפה של הילד)

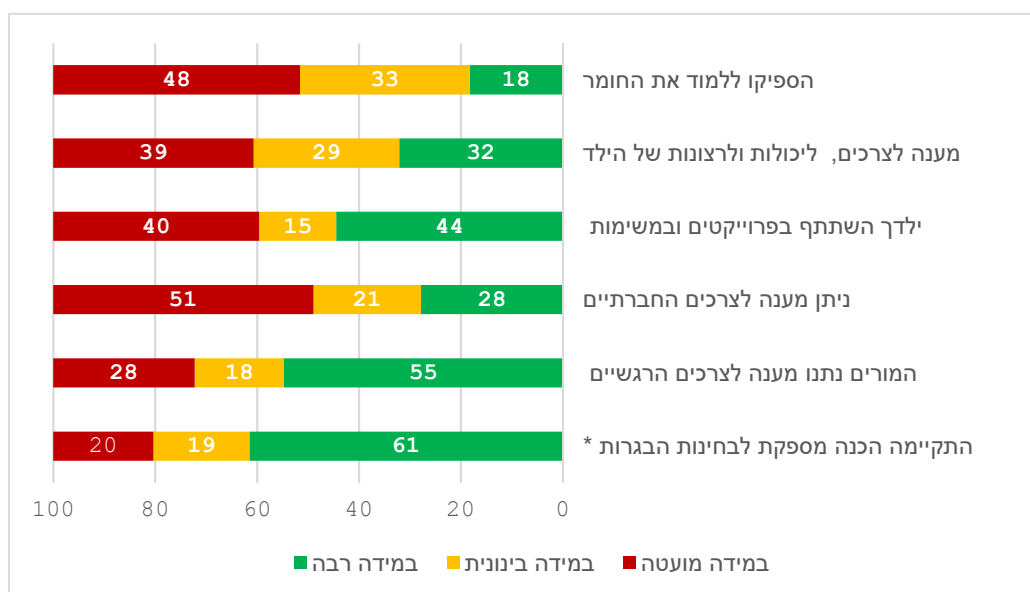
בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
כלל דוברי ערבית	הורים לתלמידי ז' - י"ב	הורים לתלמידי א' - ו'	כלל דוברי עברית	הורים לתלמידי ז' - י"ב	הורים לתלמידי א' - ו'	
28%	24%	31%	16%	14%	18%	היעדר זמינות של ציוד עבודה, כגון: מחשב, טאבלט או סמארטפון לצורך למידה מרחוק
31%	29%	32%	20%	17%	22%	תקלות אינטרנט
21%	15%	27%	13%	14%	12%	חרדות/חששות של הילד בעקבות המצב, באופן שהקשה עליו להיות פנוי ללימודים
32%	29%	35%	34%	31%	36%	חוסר ניסיון מספיק של מורים בהוראה מרחוק
34%	33%	35%	30%	29%	31%	תחושת תסכול מצד הילד בשל הקושי בהתמודדות עם הלמידה מרחוק
27%	23%	31%	25%	20%	30%	קושי של המשפחה לסייע לילד בלמידה מרחוק

3.5. מתן מענה לתלמידים והשגת יעדים בתקופת הסגירה

אחרי שבדקנו את התנאים לקיום ההוראה והלמידה מרחוק, את תהליכי ההוראה והלמידה ואת החסמים, בפרק זה נבקש לבחון את ה"שורות התחתונות" – עד כמה, לדעתם של ההורים, בתקופת הסגירה הושגו יעדי מערכת החינוך במישורים שונים: הספקים בלימוד החומר⁴, מתן מענה ייחודי וייעודי לכל תלמיד, פדגוגיה מתקדמת (פרוייקטים ומשימות שונים), מענה לצרכים חברתיים ורגשיים של התלמידים ובקרב הורים לתלמידי י"א-י"ב שאלנו גם עד כמה התקיימה הכנה מספקת לבחינות הבגרות.

⁴ בפרק קודם שאלנו את ההורים על הספקים במהלך המפגשים המקוונים ואילו כאן מדובר בשאלה כללית יותר, על הספקים בהוראת החומר במבט-על.

תרשים 5: באיזו מידה ניתן מענה והושגו היעדים הבאים בתקופת הלמידה מרחוק? (כלל ההורים, באחוזים)

* נשאל בקרב הורים לתלמידי י"א – י"ב בלבד

כפי שאפשר לראות בתרשים לעיל, מרבית ההורים היו ספקנים מאד באשר למידה בה בתקופת הסגירה התלמידים הספיקו ללמוד את החומר על פי התכנון וכנ"ל באשר למידה בה ניתן מענה לצרכים, ליכולות ולרצונות הייחודיים של כל ילד. גם במישור החברתי מרבית ההורים חשו שבתקופה המדוברת לא ניתן מענה לצרכים של ילדיהם – וסוגיה זו מהדהדת את תשובותיהם של מורים בנושא זה שמצטייר כאתגר משמעותי בתקופות של סגירה.

במישורים של השתתפות הילד במשימות לימודיות שונות ובמתן מענה רגשי לתלמידים שיעורים גבוהים דווקא יחסית סברו שהמטרות הושגו בתקופה המדוברת – כנראה עדות לכך שמחד חלק גדול מהלמידה בתקופה זו התבסס על ביצוע משימות באופן עצמאי ומאידך מורים רבים הקפידו לקיים שיח אישי עם תלמידים כדי לדרוש בשלומם ולתת להם הרגשה שיש מי שנמצא שם עבורם.

חשוב לציין כי בכל המישורים הנ"ל התגלו פערים, לעתים ניכרים, בין תשובות הורים לילדים משני שלבי הגיל (ראו בלוח להלן): הורים לתלמידים בשכבות הצעירות דיווחו בשיעורים נמוכים יותר על הספקים בלמידת החומר, על מתן מענה דיפרנציאלי, על השתתפות בלמידה מתקדמת, על מתן מענה במישור החברתי ואפילו על מתן מענה במישור הרגשי. ייתכן כמובן שבכך מביעים את דעתם על צרכים רבים יותר של הילדים הצעירים בכל המישורים הנ"ל ולא על מידת ההשקעה של המורים – אך מכל הנ"ל עולה כי האתגר בשכבות הצעירות הוא גדול יותר וכי נדרשת השקעה גדולה כדי להתאים מודל של הוראה מרחוק לשכבות גיל אלו.

בכל הקשור להכנה לבחינות הבגרות, מרבית ההורים לילדים בכיתות י"א-י"ב ציינו כי אכן התקיימה הכנה מספקת לבחינות הבגרות וייתכן גם שהורים אלה פחות חשו בהבדל בין תקופת הסגירה הנוכחית לבין תקופות מקבילות בשנים קודמות כאשר חלק גדול מהלמידה ומההכנות לבגרות נעשה באופן עצמאי (תימוכין לכך גם ראינו במענה לשאלות הפתוחות).

לוח 6: באיזו מידה ניתן מענה והושגו היעדים הבאים בתקופת הלמידה מרחוק? (שיעורי ההורים שהשיבו "במידה רבה/ רבה מאד" בחלוקה עפ"י שלבי גיל ומגזר שפה של הילד)

בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
כלל דוברי ערבית	הורים לתלמידי ז' - י"ב	הורים לתלמידי א' - ו'	כלל דוברי עברית	הורים לתלמידי ז' - י"ב	הורים לתלמידי א' - ו'	
19%	26%	13%	18%	25%	12%	עד כמה לדעתך הספיקו ללמוד את החומר שהיו אמורים ללמוד?
34%	41%	29%	31%	41%	23%	עד כמה ניתן מענה לצרכים הלימודיים, ליכולות ולרצונות הייחודיים של ילדך?
50%	56%	44%	43%	50%	37%	עד כמה ילדך השתתף בפרוייקטים ובמשימות ייחודיים ומעשירים?
30%	32%	28%	27%	34%	21%	עד כמה ניתן מענה לצרכים החברתיים של ילדך?
54%	57%	51%	55%	63%	48%	עד כמה המחנך והמורים נתנו מענה לצרכים הרגשיים של ילדך?
67%	67%	-	60%	60%	-	עד כמה התקיימה הכנה מספקת לבחינות הבגרות? *

* נשאל בקרב הורים לתלמידי י"א - י"ב בלבד

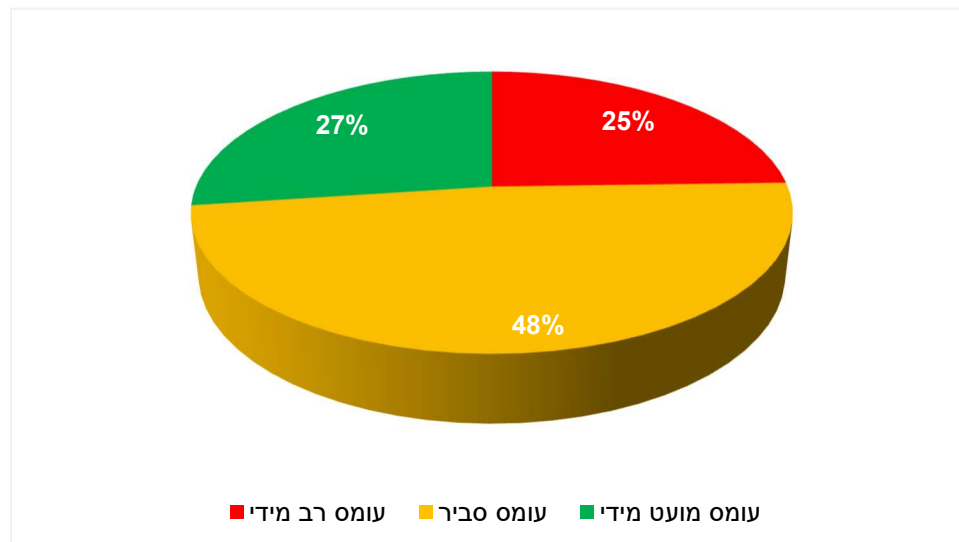
עומס על התלמידים בתקופת הסגירה: עוד בהקשר של תקופת הסגירה, הוצגה בפני ההורים שאלה באשר לעומס שילדיהם חוו בתקופה זו; האם עומס סביר, עומס רב מדי או עומס מועט מדי?

כפי שאפשר לראות בתרשים ובלוח להלן, כמחצית מההורים סברו שמדובר בעומס סביר ואילו היתר התפלגו כמעט שווה בין שווה בין אלו הסבורים שהיה מדובר בעומס רב מדי לאלו שסברו שמדובר בעומס לימודי לא מספיק.

בקרב דוברי העברית התפלגות תשובות ההורים בשכבות הבוגרות הייתה דומה למדי להתפלגות הכללית. בקרב הורים לילדים בשכבות הגיל הצעירות, לעומת זאת, ההתפלגות הייתה מעט שונה ונטתה לכיוון של תפיסות בדבר עומס מועט מדי. קרי: הורים רבים יחסית (35%) סברו שילדיהם לא קיבלו מספיק מטלות ולא היו עסוקים וממאותגרים מספיק.

בקרב דוברי הערבית ההתפלגות נטתה מעט לכיוון של עומס לימודי רב מדי, בקרב הורים לילדים משני שלבי הגיל. נראה כי עמדה זו מבטאת קושי רב יותר בהסתגלות של הילדים להוראה מרחוק ואולי גם משקפת קשיים נפוצים, יחסית, של יצירת תנאים מתאימים ללמידה מרחוק עבור הילדים.

תרשים 6: מהי עמדתך ביחס לעומס הלימודי על התלמידים בתקופת הסגירה? (כלל ההורים, באחוזים)

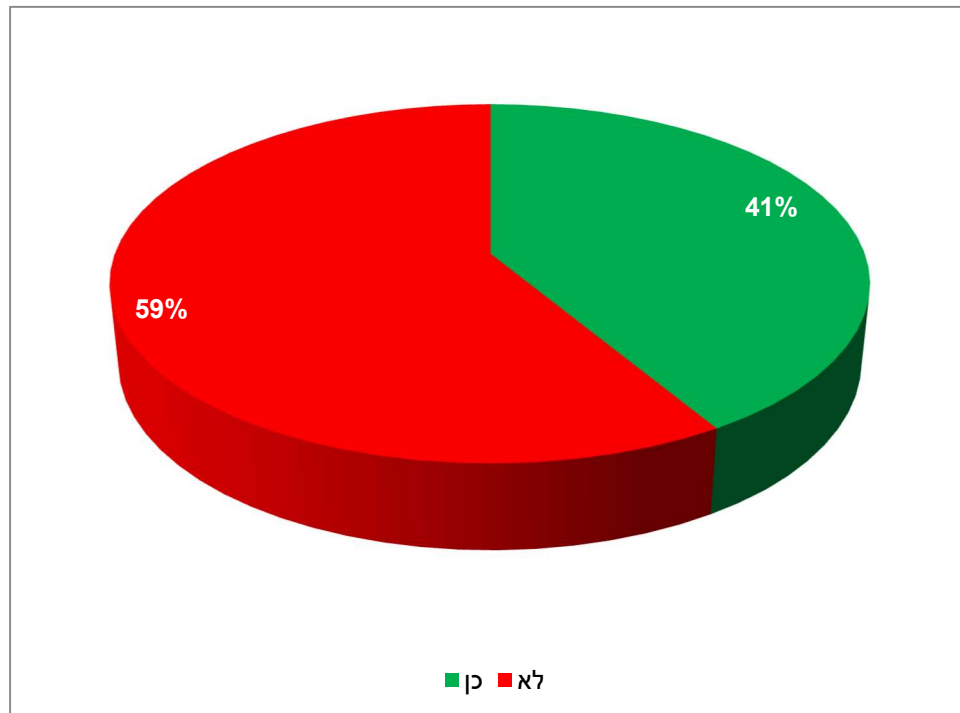

לוח 7: מהי עמדתך ביחס לעומס הלימודי על התלמידים בתקופת הסגירה? (התפלגות תשובות ההורים בחלוקה עפ"י שלבי גיל ומגזר שפה של הילד)

		בתי"ס דוברי עברית			בתי"ס דוברי ערבית		
		הורים לתלמידי א'-ו'	הורים לתלמידי ז'-י"ב	כלל דוברי עברית	הורים לתלמידי א'-ו'	הורים לתלמידי ז'-י"ב	כלל דוברי ערבית
האם העומס הלימודי בתקופת הסגירה היה...	עומס רב מדי	22%	22%	22%	32%	35%	34%
	עומס סביר	43%	52%	47%	51%	52%	51%
	עומס מועט מדי	35%	26%	31%	17%	13%	15%

תהליכים חיוביים בתקופת הסגירה: כדי לנסות להתבונן על תפיסות ההורים ביחס לתקופת הסגירה מזווית נוספת, הוצגה בפניהם השאלה האם התרחשו דברים חיוביים בלמידה של הילד בתקופה זו. את התפלגות התשובות של ההורים אפשר למצוא בתרשים ובלוח להלן. כפי שאפשר לראות, כמעט 60% מההורים סברו שלא התרחשו דברים חיוביים, בעוד שהיתר סברו שדווקא כן. עוד עולה כי התפיסות בקרב הורים לתלמידי השכבות הבוגרות היו חיוביות יותר, בהלימה לנתונים אחרים שראינו בדוח זה.

תרשים 7: האם בזמן הסגירה התרחשו דברים חיוביים בלמידה של ילדך? (כלל ההורים, באחוזים)

לוח 8: שינויים לחיוב בלמידה של הילד בזמן הסגירה (שיעורי ההורים שהשיבו בחיוב בחלוקה עפ"י שלבי גיל ומגזר שפה של הילד)

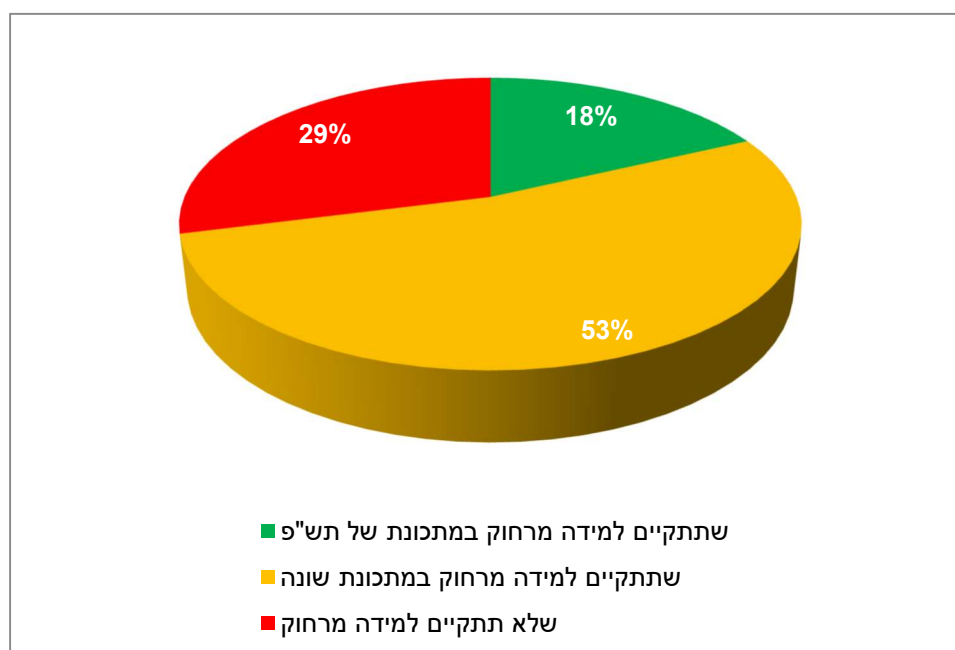
בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
כלל דוברי ערבית	הורים לתלמידי ז'ב-י"ב	הורים לתלמידי א'-ו'	כלל דוברי עברית	הורים לתלמידי ז'ב-י"ב	הורים לתלמידי א'-ו'	
43%	50%	37%	41%	47%	35%	האם בזמן הסגירה התרחשו דברים חיוביים בלמידה של ילדך?

בתשובה לשאלה פתוחה שנשאלו ההורים אשר סברו כי אכן התרחשו תהליכים חיוביים, עלו בעיקר תשובות בדבר למידה עצמאית, פיתוח או חיזוק של תחושת אחריות והרחבת החשיפה ל- והיכרות עם העולם הטכנולוגי ועם כלים דיגיטליים שונים.

3.6. עמדות כלליות

לסיכום הסקר, נשאלו ההורים מה הם מעדיפים שיקרה, אם וכאשר בתי הספר יסגרו שוב בעקבות מגיפה: האם שתתקיים הוראה מרחוק או שלא תתקיים. הורים אשר השיבו בחיוב, נשאלו שאלת המשך: האם למידה מרחוק במתכונת כפי שהתקיימה בתש"ף או במתכונת אחרת/שונה? תשובות ההורים לשתי שאלות אלו אוחדו, והתפלגות מוצגת בתרשים ובלוח להלן.

תרשים 8: במידה ובתי הספר שוב יהיו סגורים עקב מגיפה האם תעדיף... (כלל ההורים, באחוזים)

כפי שאפשר לראות, בסך הכל מרבית ההורים (71%) אכן מעוניינים שתתקיים הוראה מרחוק במצב של סגירת בתי ספר עקב מגיפה. הבדלים ניכרים במישור זה נרשמו בין שני מגזרי השפה, כאשר 73% מההורים לילדים בבתי"ס דוברי עברית מעוניינים שתתקיים הוראה מרחוק במתכונת כלשהי, לעומת 61% בלבד מההורים לילדים בבתי"ס דוברי ערבית (ממצא אשר מצביע שוב, ככל הנראה, על רמת אמון נמוכה יחסית בקרב דוברי הערבית במתכונת למידה זו וכן על קשיים ביצירת תנאים מתאימים עבורה). פערים גם התגלו בין הורים לילדים בין שלבי הגיל השונים ("לרעת" שלבי הגיל הצעירים), גם כאן – עדות לתחושות נפוצות יותר של חוסר התאמה של ההוראה מרחוק לתלמידים בשלבי הגיל הצעירים.

לוח 9: במידה ובתי הספר שוב יהיו סגורים עקב מגיפה האם תעדיף... (התפלגות תשובות ההורים בחלוקה עפ"י שלבי גיל ומגזר שפה של הילד)

	בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
	כלל דוברי ערבית	הורים לתלמידי ז'-י"ב	הורים לתלמידי א'-ו'	כלל דוברי עברית	הורים לתלמידי ז'-י"ב	הורים לתלמידי א'-ו'	
למידה מרחוק כמו בתש"פ	16%	20%	12%	18%	23%	13%	האם תעדיף...
למידה מרחוק עם שינויים	46%	45%	46%	55%	53%	57%	
שלא תתקיים למידה מרחוק	39%	35%	42%	27%	23%	29%	

הורים אשר האפשרות המועדפת עליהם הייתה של למידה מרחוק במתכונת אחרת, התבקשו להרחיב במסגרת של שאלה פתוחה. מעניין שחלק מתשובות ההורים הוכיחו חשיבה מעמיקה למדי באשר

למערכות חינוך ולאפשרויות/הזדמנויות שמציעה סיטואציה של סגירת בתי ספר. להלן כמה סוגי המלצות שחזרו בתדירות גבוהה.

- **לקדם למידה בקבוצות קטנות** ולא דווקא במסגרת של כיתה אם (מעניין שתפיסה זו נמצאת בהלימה עם תשובות של מורים לסקר שנערך עמם).
- **לקדם למידה עצמאית** ולהכשיר את התלמידים לכך.

"...אין הכשרה לילדים איך ללמוד לבד באופן עצמאי, הם לא קיבלו הסבר איך לתפעל את המערכות ואיך לעבוד איתן. אם לא היינו ההורים, הם לא היו מסתדרים לבד..." (הורה לתלמיד בכיתה יב', בייס דובר עברית).
- **פחות למידה סינכרונית ("למידת זום")**, יותר משימות ופרוייקטים:

פחות למידה בזום יותר עבודות חקר מאתגרות מתמטיקה- הזום לא עוזר ללמידה היה מאוד קשה (הורה לתלמיד בכיתה י', בייס דובר עברית).
- **להדגיש יותר היבטים חברתיים, ערכיים ורגשיים.**

יתנו לילדים יותר זמן עם המורה\ המחנך אחרי שנגמר השיעור, שינתן זמן לדיבור חברתי, שינתן זמן לתלמידים לשאול שאלות בשיעור, שיהיה אופציה לשאול את המורה שאלות מתי שעושים שיעורי בית (הורה לתלמיד בכיתה ג', מגזר ערבי).
- **לשפר את התקשורת עם ההורים** ובכך להביא למעורבות מוגברת שלהם בלמידה של הילדים.

לשפר את האינטראקציה בין אנשים, רישום להורים שנדע איפה הוא נמצא, מה קורה עם הילד, שההורים יהיו יותר מעורבים (הורה לתלמיד בכיתה ט', בייס דובר עברית).

4. סיכום ומסקנות

הדוח הנוכחי מתבסס על סקר בקרב מדגם מייצג של הורים לתלמידים במערכת החינוך. הסקר התקיים במהלך חודש אוגוסט 2020 והשתתפו בו הורים לתלמידי בית ספר מכל שכבות הגיל (א'-י"ב). בראיונות השתתפו 1,241 הורים (59% שיעורי השבה). להלן סיכום התובנות והמסקנות המרכזיות מן הסקר.

השתתפות בפועל של תלמידים בלמידה מרחוק בעת תקופת הסגירה: ככלל, מרבית ההורים דיווחו שבכיתות בהן לומדים ילדיהם התקיימה למידה מרחוק וכן שילדיהם השתתפו במרבית המפגשים המקוונים או בכולם. לצד זאת, התגלו פערים ניכרים בין מגזרי השפה כאשר הורים לילדים בבתי ספר דוברי ערבית דיווחו בשיעורים נמוכים יותר על השתתפות בלמידה מרחוק – הן של הכיתות של ילדיהם והן של הילדים עצמם. עוד משתנים שעלו כמפחיתים את ההסתברות להשתתפות של הילדים בלמידה מרחוק: קשיי קשב וריכוז בקרב ילדים; השתייכות של הילדים לשכבות גיל צעירות ועל כן קושי להסתגל למתכונת הלמידה; ריבוי נפשות בבית המקשה על מציאת פתרונות תקשוב ויצירת תנאים לכלל הילדים; בעיות מוטיבציה ו/או פניות רגשית בקרב תלמידים; חוסר זמינות של ההורים לסייע לילדיהם.

קיום אמצעים ותנאים ללמידה מרחוק: על פי דיווחי ההורים לרוב התלמידים אכן יש את התנאים הנחוצים ללמידה מרחוק; אמצעי קצה, חיבור לאינטרנט, תנאים בבית ומיומנויות של התלמידים בתפעול המערכות המתקשבות. אולם, תמונה זו מכסה על פערים ניכרים בין מגזרי השפה, כאשר בקרב דוברי הערבית התמונה חיובית הרבה פחות (למשל: פחות ממחצית מההורים דוברי הערבית מדווחים כי לרשות ילדם עומד מחשב לצרכי למידה, לעומת כמעט שני שלישים בקרב דוברי העברית). בנוסף, ניכרים פערים על פי מעמד סוציו-אקונומי (לרבות רמת ההשכלה), על פי מספר הילדים וגם על פי רמת הדתיות⁵, כך שנראה כי למתכונת של למידה מרחוק פוטנציאל לייצר או להרחיב פערים בעצם הנגישות לחינוך, אם וכאשר בתי הספר סוגרים את שעריהם ועוברים ללמידה מרחוק.

מאפייני ההוראה והלמידה בתקופת הסגירה של בתי הספר: מתוך דיווחי ההורים עולים ספקות באשר לאיכות ההוראה והלמידה שהתקיימו בתקופה זו. מחד, רבים ציינו שהמפגשים המקוונים התקיימו באווירה נעימה ורגועה, אך מאידך נראה כי בעיני ההורים אווירה חיובית במפגשים איננה בהכרח ערובה להתקדמות בחומר הנלמד במהלך המפגשים. פערים בולטים נרשמו בין שלבי הגיל, כאשר הורים לתלמידים בשכבות גיל צעירות מייחסים ללמידה מרחוק איכויות פחותות מאלו שמייחסים לה הורים לתלמידי השכבות הבוגרות יותר. עוד עולה מהנתונים שלמיטב ידיעתם של ההורים, הילדים הרבו לבצע משימות אישיות שקיבלו מהמורים, אך הרבה פחות מכך ביצעו משימות של עבודה משותפת עם תלמידים אחרים.

⁵ כמובן שהמשתנים המוזכרים כאן נמצאים בזיקה זה לזה ואין כאן כוונה לטעון שכל אחד מהם, בנפרד, מסביר את קיומם או חסרונם של התנאים השונים. לשם בדיקת ההשפעה היחסית של המשתנים השונים בניכוי האחרים יידרש ניתוח מתקדם יותר, שהוא מעבר למטרות הדוח הנוכחי.

חסמים בפני הוראה ולמידה מיטביים: החסם שעליו דיווח השיעור הגבוה ביותר של הורים היה ניסיון לא מספק של מורים בהוראה מרחוק (נזכיר: גם רבים מן המורים דיווחו בסקר המורים על צורך בפיתוח מקצועי במישור זה). חסמים נוספים שצוינו בשכיחות גבוהה יחסית: תסכול של ילדים בשל קושי בהתמודדות עם מתכונת הלמידה החדשה וקושי של המשפחה לסייע. באופן יחסי, דיווחים על קיומם של החסמים השונים נרשמו יותר בקרב הורים לילדים בשכבות הגיל הצעירות. כמו כן, שיעורים גבוהים יחסית של הורים דוברי ערבית דיווחו על מחסור באמצעי קצה ובעיות בחיבור לאינטרנט כחסמים (בפרט, הורים לתלמידים צעירים בבתי"ס דוברי ערבית דיווחו בשיעורים גבוהים יחסית על חרדות/חששות של הילדים אל מול הלמידה מרחוק – נושא שכדאי לתת עליו את הדעת).

מתן מענה לתלמידים בתחומים לימודיים וחינוכיים שונים בתקופת הסגירה: הורים התבקשו להעריך את המידה בה בתי הספר השיגו, לדעתם, יעדים לימודיים ופדגוגיים שונים בתקופת הסגירה. ככלל, שיעורים גבוהים יחסית מבין ההורים היו ספקנים באשר למידה שבה המורים הספיקו ללמד את החומר על פי התכנון. כמו כן, רבים יחסית היו ביקורתיים באשר למידה בה ניתן מענה דיפרנציאלי לתלמידים ובאשר למידה בה ניתן מענה לצרכים החברתיים של התלמידים בתקופה זו (דפוס תשובות שהדהד את זה של המורים עצמם – אשר גם הם סברו כי העניין החברתי בתקופת הסגירה היה אתגר שטרם פוצח).

דעות חיוביות יותר הביעו הורים ביחס למידה בה התלמידים השתתפו בפרוייקטים ובמשימות שונים וכן ביחס למענה הרגשי שניתן לתלמידים – כנראה עדות למאמצים ולהקפדה של מורים לקיים שיח אישי עם תלמידים כדי לדרוש בשלומם ולתת להם הרגשה שיש מי שנמצא שם עבורם בתקופה המורכבת.

פערים לא מבוטלים התגלו בין הורים לילדים בשלבי גיל שונים וניכר היה כי הורים לתלמידים בגילאים הצעירים פחות שבעי רצון מהמידה בה הושגו יעדים לימודיים וחינוכיים בתקופת הסגירה. נראה, אם כן, כי הוראה ולמידה מרחוק בשכבות הגיל הצעירות הינו אתגר העומד בפני המערכת וטרם פוצח כיאות.

לצד העמדות הביקורתיות הנ"ל יש לציין כי אמנם מיעוט בקרב ההורים, אך מיעוט לא מבוטל (כ – 40%) סברו שבתקופת הסגירה התרחשו גם התפתחויות חיוביות בלמידה של הילדים. על פי הדיווחים, היו ילדים שבתקופה זו הפכו ללומדים יותר אוטונומיים, לקחו אחריות על תהליכי הלמידה (ובכלל על סדר יומם) וחזקו את הידע ואת המיומנויות שלהם בתחום הדיגיטלי.

עמדות כלליות: כשאלת סיכום התבקשו ההורים להשיב האם במקרה של סגירה מחודשת של בתי הספר עקב מגיפה, יעדיפו שתתקיים הוראה מרחוק או לא, ואם כן – האם במתכונת של תש"ף או עם שינויים. בסך הכל, מרבית ההורים (כ – 70%) דיווחו שהיו מעוניינים שאכן תתקיים הוראה מרחוק, אולם מבין אלו רבים היו רוצים לראות שינויים כגון: יותר למידה בקבוצות קטנות, קידום של מיומנויות למידה עצמאית, פחות למידה סינכרונית ויותר משימות ופרוייקטים, דגש רב יותר להיבטים חברתיים, ערכיים ורגשיים וכן שיפור התקשורת עם ההורים כאמצעי לגייס אותם לטובת המאמץ החינוכי.

5. נספחים: דיווחי הורים בחלוקה עפ"י פילוחים עיקריים

חלוקה על פי רמת ההכנסה המדווחת⁶

לוח 10: השתתפות בלמידה מרחוק בחלוקה עפ"י רמת הכנסה מדווחת ומגזרי שפה

בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
הכנסה מעל הממוצע	הכנסה כמו הממוצע	הכנסה מתחת לממוצע	הכנסה מעל הממוצע	הכנסה כמו הממוצע	הכנסה מתחת לממוצע	
80%	93%	80%	97%	97%	96%	האם בכיתה של ילדך התקיימה למידה מרחוק בתקופת הסגירה? (שיעורי המשיבים בחיוב)
82%	100%	73%	43%	40%	60%	במידה ולא התקיימה למידה מרחוק – האם היית מעוניין שתתקיים? (שיעורי המשיבים בחיוב)
87%	81%	59%	86%	80%	72%	במידה והתקיימה למידה מרחוק – האם ובכמה מהמפגשים ילדך השתתף? (שיעורי המשיבים "במרביתם/בכולם")

⁶ במסגרת השאלונים התבקשו ההורים לדווח (באופן כללי מאד) על רמת ההכנסה של משפחתם ע"ג סולם בן 5 רמות (הרבה מתחת לממוצע; במידת מה מתחת לממוצע; כמו הממוצע; במידת מה מעל לממוצע; הרבה מעל הממוצע). בהתאם לתשובות, המרואיינים סווגו לשלוש קבוצות: מתחת לממוצע (תשובות 1,2), כמו הממוצע (3), מעל לממוצע (4,5). להלן מספרי המשתתפים לקבוצות השונות. מתחת לממוצע, דוברי עברית: 131; כמו הממוצע, דוברי עברית: 337; מעל לממוצע, דוברי עברית: 283; מתחת לממוצע, דוברי ערבית: 148; כמו הממוצע, דוברי ערבית: 90; מעל לממוצע, דוברי ערבית: 29;

לוח 11: באיזו מידה האמצעים והיכולות הבאים נמצאים בידי הילד לצורך למידה מרחוק? שיעורי ההורים שהשיבו "במידה רבה/ רבה מאד" בחלוקה עפ"י רמת הכנסה מדווחת ומגזר שפה

בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
הכנסה מעל הממוצע	הכנסה כמו הממוצע	הכנסה מתחת לממוצע	הכנסה מעל הממוצע	הכנסה כמו הממוצע	הכנסה מתחת לממוצע	
82%	65%	36%	75%	63%	49%	מחשב הזמין עבור ילדך לשימוש לצורכי למידה
49%	27%	16%	39%	25%	17%	טאבלט הזמין עבור ילדך לשימוש לצורכי למידה
96%	79%	59%	78%	75%	76%	סמארטפון הזמין עבור ילדך לשימוש לצורכי למידה
77%	66%	40%	73%	72%	63%	חיבור יציב וחזק לאינטרנט
83%	67%	64%	77%	71%	73%	יכולת של ילדך להפעיל את מערכת הלמידה המתקשבת ולשלוט בה באופן עצמאי
91%	76%	69%	79%	71%	70%	תנאים בבית שמאפשרים למידה מרחוק, כגון שקט, פרטיות וסביבה נוחה

לוח 12: באיזו מידה כל אחד מהבאים אפיין את הלמידה בתקופת הסגירה? שיעורי ההורים שהשיבו "במידה רבה/ רבה מאד" בחלוקה עפ"י רמת הכנסה מדווחת ומגזר שפה

בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
הכנסה מעל הממוצע	הכנסה כמו הממוצע	הכנסה מתחת לממוצע	הכנסה מעל הממוצע	הכנסה כמו הממוצע	הכנסה מתחת לממוצע	
30%	52%	43%	34%	41%	47%	במהלך מפגשי הלמידה האינטרנטיים המורה הצליחה ללמד את החומר
86%	78%	71%	70%	74%	72%	בתקופה של הלמידה מרחוק ילדך ביצע משימות שהמורה שלחה לתלמידים
30%	32%	38%	21%	28%	39%	...ילדך ביצע משימות לימודיות משותפות עם תלמידים נוספים
67%	69%	64%	74%	76%	76%	המפגשים באינטרנט עם המורים היו נעימים ורגועים

לוח 13: באיזו מידה כל אחד מהבאים היווה חסם בפני למידה מיטבית מרחוק? שיעורי ההורים שהשיבו "במידה רבה/ רבה מאד" בחלוקה עפ"י רמת הכנסה מדווחת ומגזר שפה

בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
הכנסה מעל הממוצע	הכנסה כמו הממוצע	הכנסה מתחת לממוצע	הכנסה מעל הממוצע	הכנסה כמו הממוצע	הכנסה מתחת לממוצע	
9%	21%	36%	9%	16%	28%	היעדר זמינות של ציוד עבודה, כגון: מחשב, טאבלט או סמארטפון לצורך למידה מרחוק
4%	24%	40%	15%	21%	23%	תקלות אינטרנט
5%	21%	28%	9%	11%	23%	חרדות/חששות של הילד בעקבות המצב, באופן שהקשה עליו להיות פנוי ללימודים

בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
הכנסה מעל הממוצע	הכנסה כמו הממוצע	הכנסה מתחת לממוצע	הכנסה מעל הממוצע	הכנסה כמו הממוצע	הכנסה מתחת לממוצע	
38%	30%	36%	35%	30%	29%	חוסר ניסיון מספיק של מורים בהוראה מרחוק
19%	33%	39%	29%	28%	32%	תחושת תסכול מצד הילד בשל הקושי בהתמודדות עם הלמידה מרחוק
4%	29%	32%	22%	22%	31%	קושי של המשפחה לסייע לילד בלמידה מרחוק

לוח 14: באיזו מידה ניתן מענה והושגו היעדים הבאים בתקופת הלמידה מרחוק? שיעורי ההורים שהשיבו "במידה רבה/ רבה מאד" בחלוקה עפ"י רמת הכנסה מדווחת ומגזר שפה

בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
הכנסה מעל הממוצע	הכנסה כמו הממוצע	הכנסה מתחת לממוצע	הכנסה מעל הממוצע	הכנסה כמו הממוצע	הכנסה מתחת לממוצע	
26%	20%	17%	15%	22%	20%	עד כמה לדעתך הספיקו ללמוד את החומר שהיו אמורים ללמוד?
32%	43%	30%	27%	35%	41%	עד כמה ניתן מענה לצרכים הלימודיים, ליכולות ולרצונות הייחודיים של ילדך?
55%	46%	51%	39%	48%	50%	עד כמה ילדך השתתף בפרוייקטים ובמשימות ייחודיים ומעשירים?
46%	27%	28%	19%	31%	31%	עד כמה ניתן מענה לצרכים החברתיים של ילדך?
39%	55%	55%	52%	59%	59%	עד כמה המחנך והמורים נתנו מענה לצרכים הרגשיים של ילדך?
100%	80%	50%	54%	68%	59%	עד כמה התקיימה הכנה מספקת לבחינות הבגרות?

לוח 15: מהי עמדתך ביחס לעומס הלימודי על התלמידים בתקופת הסגירה? התפלגות תשובות ההורים בחלוקה עפ"י רמת הכנסה ומגזר שפה של הילד

		בתי"ס דוברי עברית			בתי"ס דוברי ערבית		
		הכנסה מתחת לממוצע	הכנסה כמו הממוצע	הכנסה מעל הממוצע	הכנסה מתחת לממוצע	הכנסה כמו הממוצע	הכנסה מעל הממוצע
האם העומס הלימודי בתקופת הסגירה היה...	עומס רב מדי	30%	20%	16%	31%	40%	23%
	עומס סביר	48%	48%	50%	55%	48%	49%
	עומס מועט מדי	21%	32%	34%	15%	12%	28%

לוח 16: שינויים לחיוב בלמידה של הילד בזמן הסגירה. שיעורי ההורים שהשיבו בחיוב בחלוקה עפ"י רמת הכנסה ומגזר שפה של הילד

	בתי"ס דוברי עברית			בתי"ס דוברי ערבית		
	הכנסה מתחת לממוצע	הכנסה כמו הממוצע	הכנסה מעל הממוצע	הכנסה מתחת לממוצע	הכנסה כמו הממוצע	הכנסה מעל הממוצע
האם בזמן הסגירה התרחשו דברים חיוביים בלמידה של ילדך?	40%	42%	41%	42%	45%	55%

לוח 17: במידה ובתי הספר שוב יהיו סגורים עקב מגיפה האם תעדיף... התפלגות תשובות ההורים בחלוקה עפ"י רמת הכנסה ומגזר שפה של הילד

		בתי"ס דוברי עברית			בתי"ס דוברי ערבית		
		הכנסה מתחת לממוצע	הכנסה כמו הממוצע	הכנסה מעל הממוצע	הכנסה מתחת לממוצע	הכנסה כמו הממוצע	הכנסה מעל הממוצע
האם תעדיף...	למידה מרחוק כמו בתש"פ	21%	21%	17%	17%	11%	35%
	למידה מרחוק עם שינויים	50%	51%	64%	45%	51%	56%
	שלא תתקיים למידה מרחוק	30%	28%	19%	39%	39%	10%

חלוקה על פי מספר הילדים במשפחה⁷

לוח 18: השתתפות בלמידה מרחוק בחלוקה עפ"י מספר הילדים במשפחה ומגזרי שפה

בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
5 ילדים ומעלה	3-4 ילדים	1-2 ילדים	5 ילדים ומעלה	3-4 ילדים	1-2 ילדים	
78%	89%	86%	94%	97%	98%	האם בכיתה של ילדך התקיימה למידה מרחוק בתקופת הסגירה? (שיעורי המשיבים בחיוב)
89%	75%	87%	25%	53%	51%	במידה ולא התקיימה למידה מרחוק – האם היית מעוניין שתתקיים? (שיעורי המשיבים בחיוב)
54%	73%	74%	72%	84%	80%	במידה והתקיימה למידה מרחוק – האם ובכמה מהמפגשים ילדך השתתף? (שיעורי המשיבים "במרביתם/בכולם")

⁷ במסגרת השאלונים התבקשו ההורים לדווח בשאלה פתוחה על מספר הילדים במשפחתם. תשובות ההורים סווגו ל-3 קבוצות: 1-2 ילדים, 3-4 ילדים ו-5 ילדים ומעלה. להלן מספרי המשתתפים לקבוצות השונות. 1-2 ילדים, דוברי עברית: 259; 3-4 ילדים, דוברי עברית: 520; 5 ילדים ומעלה, דוברי עברית: 123; 1-2 ילדים, דוברי ערבית: 50; 3-4 ילדים, דוברי ערבית: 179; 5 ילדים ומעלה, דוברי ערבית: 89;

לוח 19: באיזו מידה האמצעים והיכולות הבאים נמצאים בידי הילד לצורך למידה מרחוק? שיעורי ההורים שהשיבו "במידה רבה/ רבה מאד" בחלוקה עפ"י מספר הילדים במשפחה ומגזר שפה של הילד

	בתי"ס דוברי עברית			בתי"ס דוברי ערבית		
	1-2 ילדים	3-4 ילדים	5 ילדים ומעלה	1-2 ילדים	3-4 ילדים	5 ילדים ומעלה
מחשב הזמין עבור ילדך לשימוש לצורכי למידה	78%	65%	39%	59%	52%	31%
טאבלט הזמין עבור ילדך לשימוש לצורכי למידה	38%	28%	11%	34%	24%	19%
סמארטפון הזמין עבור ילדך לשימוש לצורכי למידה	87%	78%	49%	77%	69%	64%
חיבור יציב וחזק לאינטרנט	75%	70%	64%	62%	58%	37%
יכולת של ילדך להפעיל את מערכת הלמידה המתוקשבת ולשלוט בה באופן עצמאי	80%	72%	64%	66%	73%	49%
תנאים בבית שמאפשרים למידה מרחוק, כגון שקט, פרטיות וסביבה נוחה	87%	74%	49%	88%	72%	59%

לוח 20: באיזו מידה כל אחד מהבאים אפיין את הלמידה בתקופת הסגירה? שיעורי ההורים שהשיבו "במידה רבה/ רבה מאד" בחלוקה עפ"י מספר הילדים במשפחה ומגזר שפה של הילד

בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
5 ילדים ומעלה	3-4 ילדים	1-2 ילדים	5 ילדים ומעלה	3-4 ילדים	1-2 ילדים	
51%	44%	38%	40%	36%	44%	במהלך מפגשי הלמידה האינטרנטיים המורה הצליחה ללמד את החומר
67%	76%	76%	72%	70%	76%	בתקופה של הלמידה מרחוק ילדך ביצע משימות שהמורה שלחה לתלמידים
27%	35%	36%	25%	23%	36%	...ילדך ביצע משימות לימודיות משותפות עם תלמידים נוספים
60%	69%	66%	69%	75%	75%	המפגשים באינטרנט עם המורים היו נעימים ורגועים

לוח 21: באיזו מידה כל אחד מהבאים היווה חסם בפני למידה מיטבית מרחוק? שיעורי ההורים שהשיבו "במידה רבה/ רבה מאד" בחלוקה עפ"י מספר הילדים במשפחה ומגזר שפה של הילד

בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
5 ילדים ומעלה	3-4 ילדים	1-2 ילדים	5 ילדים ומעלה	3-4 ילדים	1-2 ילדים	
34%	29%	15%	31%	16%	9%	היעדר זמינות של ציוד עבודה, כגון: מחשב, טאבלט או סמארטפון לצורך למידה מרחוק
41%	31%	17%	30%	21%	11%	תקלות אינטרנט
24%	24%	8%	11%	14%	12%	חרדות/חששות של הילד בעקבות המצב, באופן שהקשה עליו להיות פנוי ללימודים
30%	34%	26%	32%	36%	31%	חוסר ניסיון מספיק של מורים בהוראה מרחוק
43%	31%	37%	38%	30%	28%	תחושת תסכול מצד הילד בשל הקושי בהתמודדות עם הלמידה מרחוק
41%	23%	20%	33%	24%	23%	קושי של המשפחה לסייע לילד בלמידה מרחוק

לוח 22: באיזו מידה ניתן מענה והושגו היעדים הבאים בתקופת הלמידה מרחוק? שיעורי ההורים שהשיבו "במידה רבה/ רבה מאוד" בחלוקה עפ"י מספר הילדים במשפחה ומגזר השפה של הילד

בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
5 ילדים ומעלה	3-4 ילדים	1-2 ילדים	5 ילדים ומעלה	3-4 ילדים	1-2 ילדים	
14%	21%	19%	18%	16%	22%	עד כמה לדעתך הספיקו ללמוד את החומר שהיו אמורים ללמוד?
24%	35%	45%	25%	28%	42%	עד כמה ניתן מענה לצרכים הלימודיים, ליכולות ולרצונות הייחודיים של ילדך?
39%	54%	49%	30%	41%	52%	עד כמה ילדך השתתף בפרוייקטים ובמשימות ייחודיים ומעשירים?
34%	30%	26%	23%	25%	32%	עד כמה ניתן מענה לצרכים החברתיים של ילדך?
66%	49%	52%	43%	52%	66%	עד כמה המחנך והמורים נתנו מענה לצרכים הרגשיים של ילדך?
67%	67%	67%	67%	44%	71%	עד כמה התקיימה הכנה מספקת לבחינות הבגרות? *

לוח 23: מהי עמדתך ביחס לעומס הלימודי על התלמידים בתקופת הסגירה? התפלגות תשובות ההורים בחלוקה עפ"י מספר הילדים במשפחה ומגזר השפה של הילד

בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית				
5 ילדים ומעלה	3-4 ילדים	1-2 ילדים	5 ילדים ומעלה	3-4 ילדים	1-2 ילדים		
27%	35%	38%	26%	21%	22%	עומס רב מדי	האם העומס הלימודי בתקופת הסגירה היה...
55%	50%	52%	46%	46%	51%	עומס סביר	
18%	15%	10%	28%	33%	28%	עומס מועט מדי	

לוח 24: שינויים לחיוב בלמידה של הילד בזמן הסגירה שיעורי ההורים שהשיבו בחיוב בחלוקה עפ"י מספר הילדים במשפחה ומגזר השפה של הילד

בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית			
5 ילדים ומעלה	3-4 ילדים	1-2 ילדים	5 ילדים ומעלה	3-4 ילדים	1-2 ילדים	
38%	46%	42%	39%	41%	42%	האם בזמן הסגירה התרחשו דברים חיוביים בלמידה של ילדך?

לוח 25: במידה ובתי הספר שוב יהיו סגורים עקב מגיפה האם תעדיף... התפלגות תשובות ההורים בחלוקה עפ"י מספר הילדים במשפחה ומגזר השפה של הילד

בתי"ס דוברי ערבית			בתי"ס דוברי עברית				
5 ילדים ומעלה	3-4 ילדים	1-2 ילדים	5 ילדים ומעלה	3-4 ילדים	1-2 ילדים		
13%	14%	25%	10%	17%	24%	למידה מרחוק כמו בתש"פ	האם תעדיף...
47%	45%	49%	58%	58%	50%	למידה מרחוק עם שינויים	
41%	41%	27%	31%	26%	26%	שלא תתקיים למידה מרחוק	